

L.N. Tolstoi, Voskresenie

© 2010, 2016 by Editura POLIROM,
pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin retele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o incălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Vasili Perov (1834-1882), *Dispută despre mărturisirea credinței*, 1881

www.polirrom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

TOLSTOI, LEV NIKOLAEVICH

Învierea / L.N. Tolstoi; trad. din lb. rusă și note de Adriana Liciu. – Iași: Polirom, 2016

ISBN print: 978-973-46-6361-3
ISBN eBook: 978-973-46-2212-2
ISBN PDF: 978-973-46-3006-6

I. Liciu, Adriana (trad., note)

821.161.1-31=135.1

Printed in ROMANIA

LEV TOLSTOI

Învierea

Traducere din limba rusă și note
de Adriana Liciu

POLIROM
2016

în primăvara trecută, în urmă cu un an, în săptămâna de la începutul lunii martie, în aproapele localității Tătărani, comitatul Olt, s-a desfășurat o criză de proporții uriașe. În cadrul unei căsătorii, un bărbat a venit să aducă o boala gravă și mortală în satul său și în satul vecin, Tătărani.

I

Oricât s-au străduit oamenii, adunându-se cu sutele de mii pe un petic de loc, să sluțească pământul pe care s-au grămadit, oricât l-au acoperit cu pietre, să nu mai crească nimic pe el, oricât au smuls fiece fir de iarbă răsărit, oricât l-au afumat cu cărbuni și cu petrol, oricât au retezat copacii și au izgonit toate jivinele și păsările, primăvara era primăvară chiar și în oraș. Soarele încălzea, iarba, revenind la viață, creștea și înverzea oriunde n-ajungea să fie stârpită, nu numai pe peluzele grădinilor publice, ci și printre pietrele caldarâmului; mescenii, plopii și mălinul își desfăceau frunzulitele lipicioase și înmiresmate, iar teii își umflau mugurii gata să plesnească; stâncuțele, vrăbiile și porumbeii își punea deja cu voioșie de cuiburi, iar muștele bâzâiau pe lângă zidurile încălzite de soare. Vesele erau și plantele, și păsările, și găzele, și copiii. Dar oamenii – oamenii mari, în toată firea – nu conțineau să însele și să chinuiască, pe sine și unul pe altul. Oamenii socoteau sfântă și însemnată nu dimineața asta de primăvară, nu frumusețea asta a lumii lui Dumnezeu, dată spre binele tuturor făpturilor, frumusețe care predispune la pace, la înțelegere și iubire, ci socoteau sfânt și însemnat ceea ce născociseră ei ca să se domine unul pe altul.

Astfel, la cancelaria închisorii guberniei nu era socotit sfânt și însemnat faptul că tuturor jivinelor și oamenilor le sunt dăruite duioșia și bucuria primăverii, ci era socotit sfânt și însemnat faptul că în ajun fusese primită cu număr, stampilă și antet o hârtie, cum că la orele nouă dimineață, astăzi, 28 aprilie, să fie aduși la tribunal trei deținuți aflați

în anchetă – două femei și un bărbat. Una dintre femei, fiind socotită o mare criminală, trebuia adusă separat de ceilalți. Și iată, în temeiul acestui ordin, pe data de 28 aprilie, la ora opt dimineată, intră pe corridorul întunecos și pestilențial al secției de femei gardianul-șef. În urma lui păși pe corridor o femeie cu o față chinuită, cu părul cărunt și creț, îmbrăcată într-o bluză cu trese cusute pe mâneci și încinsă cu o centură tivită cu albastru. Era supraveghetoarea.

— După Maslova? îl întrebă ea pe gardianul care era de jurnă, apropiindu-se împreună cu el de ușa uneia dintre camerele de detenție care dădeau în corridor.

Gardianul deschise în zdrăngănit de fiare lacătul săi, dând de perete ușa prin care răbufni un aer și mai urât mirosoitor decât cel de pe corridor, strigă:

— Maslova, la tribunal! – și trase ușa la loc, rămânând în așteptare.

Până și aerul din curtea închisorii, adus în oraș de vânt, mirosea a câmp, era proaspăt, înviorător. Pe corridor era însă un aer fetid, deprimant, impregnat cu miros de fecale, de catran și mucegai, care făcea pe orice nou-venit să devină pe dată abătut și descurajat. Ceea ce, măcar că era deprinsă cu aerul acela viciat, se întâmplată și cu supraveghetoarea venită din curte. Intrând pe corridor, simți deodată o sfârșeală și dorință de a dormi.

Din celulă se auzea vânzoleală: glasuri de femei și pași desculță.

— Hai odată, Maslova, ce te foiești atâtă! strigă gardianul-șef din ușă.

După vreo două minute, cu un mers vioi, ieși pe ușă o femeie Tânără, mică de statură, cu pieptul plin, într-un halat gri pus peste o bluză și o fustă, albe amândouă, și, răsucindu-se iute pe călcâie, rămase lângă gardian. Femeia avea în picioare ciorapi grosolani și papuci de pușcărie, iar pe cap o basma albă de sub care scăpaseră, desigur, nu fără voia ei, câteva șuvițe de păr negru și creț. Întregul

chip al femeii avea albeață aceea aparte pe care o au fețele celor care au stat mult timp închiși, asemănătoare cu albul colților pe care îi dau cartofii prin pivnițe. La fel îi erau și mâinile mici și late, și gâtul alb și plin care se vedea din gulerul înalt al halatului. Ceea ce impresiona pe chipul acela, din pricina palorii străvezii, erau mai cu seamă ochii foarte negri și strălucitori, cu ușoare pungi sub ei, dar extrem de vii, unul privind puțin său. Se ținea foarte dreaptă, ceea ce îi punea în evidență pieptul plin. Ieșind pe corridor, se uită cu capul ușor dat pe spate în ochii gardianului și rămase pe loc, gata de orice i s-ar fi cerut. Gardianul dădea deja să încue când, pe neașteptate, se strecură pe ușă față zbârcită, palidă și aspră a unei bătrâne cu capul cărunt dezbrobotit. Bătrâna vru să-i spună ceva Maslovei, dar gardianul împinse ușa și capul dispără. Înăuntru izbucni râsul dezlănțuit al unei femei. Zâmbind și ea, Maslova se întoarse spre ferestruica zăbrelită a ușii. Din spatele ușii, bătrâna îi spuse cu o voce răgușită, lipindu-se de ferestruică:

— Întâi și-ntâi, să nu spui nimic mai mult, să-o ții una și bună, atât.

— Păi, și dacă n-o țin, mai rău de-atât n-are cum să fie – zise Maslova dând din cap.

— Tine una, nu două – zise gardianul-șef, căruia funcția îi dădea convingerea că e spiritual. După mine, marș!

Ochiul bătrânei dispără din ferestruică, iar Maslova, odată ajunsă pe mijlocul corridorului, porni cu pași mărunți și iuți în urma gardianului-șef. Coborără scara de piatră, trecură pe lângă camerele bărbătilor, care erau și mai urât mirosoitoare și mai zgomotoase decât camerele femeilor, urmăriți din toate părțile de ochi care se uitau prin ferestruicile ușilor, și intrară în cancelarie, unde erau deja postați doi soldați de escortă cu puști. Pisarul¹ care seudea acolo îi dădu unuia din soldați o hârtie

1. Funcționar de birou.

care trăsnea a fum de mahorcă și, arătând spre deținută, spuse:

— Ia-o-n primire.

Soldatul, un mujic din Nijnii Novgorod cu o față roșie, ciupită de vărsat, puse hârtia în manșeta mantalei și, zâmbind, îi făcu cu ochiul spre deținută tovarășului său, un ciuvaș cu pomeți proeminenți. Soldații coborără scara împreună cu deținuta și se îndreptară spre poarta principală.

Ușița porții principale se deschise și, păsind peste prag, soldații ieșiră împreună cu deținuta din incintă și luară drumul orașului mergând pe mijlocul străzilor pavate.

Surugii, tarabagii, bucătărese, lucrători și funcționari se opreau în loc și se uitau curioși la deținută. Unii cătinau din cap și iși spuneau: „Uite cum ajungi dacă nu te porți cum se cuvine, așa cum ne purtăm noi“. Copiii se uitau însăspăimântați la răufăcătoare și doar gândul că în urma ei mergeau niște soldați și că acum nu mai avea cum să facă vreun rău le mai domolea spaima. Un mujic de la țară, care vânduse mangal și pe urmă băuse și el un ceai într-un birt, se apropiе de ea, iși făcu cruce și îi întinse o copeică. Deținuta se făcu roșie ca focul, lăsă capul în jos și îngăimă ceva.

Simțind privirile aceleia îndreptate spre ea, deținuta trăgea cu coada ochiului, fără a întoarce capul, la oamenii care se uitau la ea și interesul astă pe care li-l stârnea o învioră. O învioră și aerul de primăvară, atât de curat pe lângă aerul de închisoare, dar cum picioarele ei se dezobișniseră să meargă și o dureau când păsea în papucii aceia grei de pușcăriaș, se uita în jos, căutând să calce cât mai puțin apăsat. Când ajunseră în dreptul unei prăvălii care vindea făină, prin față căreia se plimbau în voie, legănându-se, niște porumbei, puțin lipsi ca deținuta să pună piciorul pe un porumbel vinetu; porumbelul iși luă zborul și, fălfâind din aripi, se înăltă cu o adiere chiar pe lângă urechea ei. Deținuta zâmbi, apoi, reamintindu-și starea în care era, oftă din rârunchi.

II

Povestea deținutei Maslova era o poveste cât se poate de obișnuită. Maslova era fiica unei femei care nu era măritată și trăia pe lângă maică-sa, văcărită într-un sat de pe moșia a două domnișoare bătrâne, surori. Această femeie nemăritată năștea în fiecare an și, așa cum se petreceau îndeobște lucrurile la tară, pruncul nedorit era botezat, apoi maică-sa îl lăsa flămând, pentru că n-avea cum să-l întrețină și nici nu putea să muncească, așa încât copilul murea în scurt timp de foame.

Așa îi muriseră acestei femei cinci copii. Toți fuseseră botezați, iar după aceea, fiind lăsați nemâncăți, muriseră. Al șaselea copil, o fetiță făcută cu un tigan care trecuse la un moment dat pe-acolo, ar fi avut aceeași soartă dacă întâmplarea nu ar fi făcut ca una din cele două domnișoare bătrâne să dea pe la staul ca să le tragă un perdaf văcăreselor, din pricina că frîșca mirosea a vacă. Iar în staul a dat de lehuza care zacea acolo cu pruncul ei, un copil sănătos și de toată frumusețea. Bătrâna domnișoară a tras perdaful, și pentru frîșcă, și pentru că i se dăduse voie femeii să nască în staul, și tocmai dădea să plece când, văzând copilașul, i s-a făcut milă de el și s-a oferit să-i fie nașă. Ea a și botezat copilul, iar pe urmă, fiindu-i milă de fina ei, i-a dat mamă-sii lapte și bani, așa încât fetița a rămas în viață. Bătrânele domnișoare chiar așa îi și spuneau, „salvata“.

Copilașul avea trei ani când maică-sa a căzut bolnavă și a murit. Fiind o povară pentru văcăreasa care îi era bunică, bătrânele domnișoare i-au luat nepoțica la ele. Și cum din copilul cu ochi negri a ieșit o fetiță extrem de vioaie și de drăgălașă, bătrânele domnișoare au fost bucuroase să o aibă pe lângă ele.

Bătrânele domnișoare erau două: cea mică, Sofia Ivanovna, era mai bună la suflet, ea și botezase

fetiță, iar cea mare, Maria Ivanovna, era mai aspră. Sofia Ivanovna o îmbrăca pe fetiță frumos, a învățat-o să citească și voia să o ia de suflet. Maria Ivanovna spunea că din fetiță aceea trebuie să iasă o lucrătoare, o bună slujnică, și de aceea era foarte exigentă, pedepsea copila și chiar o bătea când era în toane rele. Așa încât, crescând în condițiile acestei duble atitudini față de ea, copila a ieșit pe jumătate slujnică, pe jumătate copil de suflet. Până și felul cum o numeau arăta acest lucru: nu-i spuneau nici Katka, nici Katenka, ci Katiușa. Ea cosea, deretica prin odăi, curăța cu cretă icoanele, prăjea, măcina și servea cafeaua, mai clătea câte ceva, iar uneori sedea cu domnișoarele și le ctea.

Era petiță, dar ea nu voia să se ducă după nici unul, simțind că, după ce cunoscuse răsfățul dulcelui trai boieresc, i-ar fi venit greu să-și ducă viața cu oameni de felul celor care o cereau pe ea, mulțiori.

Așa a dus-o ea până la șaisprezece ani. Îi împlinise deja când domnișoarelor le-a venit în vizită nepotul lor student, un prinț bogat, și Katiușa, neîndrăznind să-și mărturisească nici măcar siesi, s-a îndrăgostit de el. Pe urmă, doi ani mai târziu, acest nepot a plecat la război și în drum a trecut iar pe la mătușile lui, a petrecut la ele patru zile, în ajunul plecării a sedus-o pe Katiușa și, după ce i-a vărât în mâna în ultima zi o hârtie de o sută de ruble, a plecat. La cinci luni după plecarea lui, ea a aflat fără putință de tăgadă că era însărcinată.

Din clipa aceea, cuprinsă de rușine, n-a mai avut decât un singur gând: cum să scape de ocara ce o aştepta, și nu numai că a început să le slujească pe cele două domnișoare fără tragere de inimă și chiar prost, dar la un moment dat, fără să stie nici ea cum s-a întâmplat, și-a pierdut firea. Le-a trăntit domnișoarelor niște vorbe nelalocul lor, de care după aceea s-a și căit și le-a rugat să-i dea drumul să plece. Iar domnișoarele, foarte nemulțumite de ea, au lăsat-o să plece. A intrat slujnică la

un stanovoi¹, dar n-a putut să rămână acolo decât trei luni, din pricină că stanovoiul, om bătrân, la cincizeci de ani, a început să se dea la ea și, într-un rând, când el devenise deosebit de întreprinzător, ei i s-a urcat sângele la cap, l-a făcut prost și ghiuj bătrân și i-a dat așa un brânci, că l-a trăntit pe jos. A fost dată afară pentru purtare grosolană. Să-și caute alt loc nu mai avea rost, în scurt timp trebuia să nască, așa că s-a aciuat la o săteancă văduvă, care era moașă și vindea rachiul. Nașterea a fost usoară. Dar moașa, care se molipsise în sat de februarie puerperală de la o femeie bolnavă, a molipsit-o și pe Katiușa, și pruncul, un băiețel, a fost trimis la un leagăn de copii, unde, după cum a spus bătrâna care l-a dus acolo, a murit chiar la sosire.

Total banii pe care i-a avut Katiușa când s-a aciuat la moașă aceea au fost o sută douăzeci și șapte de ruble: douăzeci și șapte câștigate de ea și suta de ruble dată de seducătorul ei. Dar când a plecat de-acolo îi mai rămăseseră doar șase ruble. Era mâna spartă, o parte îi cheltuise pentru ea și o parte îi dăduse mai pe la toți cei care îi ceruseră. Moașa i-a luat pentru cele două luni de găzduire, cu mâncare și ceai, patruzeci de ruble, douăzeci și cinci de ruble s-au dus pe trimiterea copilului, patruzeci de ruble i le-a cerut cu împrumut moașa pentru o vacă, vreo douăzeci de ruble s-au dus așa, pe rochii și pe la hanuri, așa că, după ce s-a pus pe picioare, Katiușa n-a mai avut bani și a trebuit să-și caute un loc unde să muncească. L-a găsit la șeful ocolului silvic. Acesta era om însurat, dar, întocmai ca stanovoiul, a început încă din prima zi să se dea la ea. Katiușei îi era silă de el și căuta să îl evite. El era însă om cu mai multă experiență și mai viclean și, lucrul cel mai important, era stăpân, o putea trimite unde voia el, așa că, prințând un moment prietic, îi facu felul. Soția lui a aflat și, prințându-și odată soțul singur în

1. Șef de secție polițienească rurală în vechea Rusie.